

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ทารื้อข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีหนังสือ ที่ ทส ๐๙๐๕.๒/๑๙๙๒๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยคณะเจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้ เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ร่วมกันตรวจสอบสวนสัตว์สาธารณะของบริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ปรากฏว่า ได้มีการยื่นคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ ตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ได้ยื่นคำขอดังกล่าวพ้นเวลาที่กฎหมายกำหนด และได้ดำเนินการตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ แต่อย่างไรก็ดี พิจารณาตามมาตรา ๖๙ แล้ว ได้กำหนดให้ผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ในขณะนั้นกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ออกใช้บังคับ จึงไม่มีแบบคำขอและหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติว่า การที่บริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ไม่มีกฎกระทรวงกำหนดแบบคำขอและหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการยื่นคำขอ จะถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และการที่ผู้ยื่นคำขอเป็นผู้ดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนแล้วและมีสัตว์ป่าอยู่ในความครอบครองอยู่ก่อนจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ หรือไม่ ซึ่งอาจมีผลถึงสิทธิในสัตว์ป่าที่อยู่ในความครอบครองแตกต่างกันไป นอกจากนี้แล้วปรากฏว่า ได้มีการแลกเปลี่ยนสัตว์ป่า หรือให้ หรือโอนกรรมสิทธิ์ในระหว่างสวนสัตว์สาธารณะ และได้นำสัตว์ป่าเหล่านั้นไปจัดแสดงหรือนำไปใช้ประโยชน์ในกิจการสวนสัตว์สาธารณะ การแลกเปลี่ยน การโอนดังกล่าวถือว่าเป็นการค้า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติอันเกิดจากข้อกฎหมาย ทำให้การพิจารณาดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่มีความขัดข้อง และทำให้ผู้รับอนุญาตไม่มีความสะดวกในการประกอบกิจการ เห็นควรทารื้อข้อกฎหมายดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

(๑) ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๙ กำหนดให้ผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้

บังคับ แต่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ แบบคำขอจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะได้บังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ การที่ผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนไม่ยื่นคำขออนุญาตภายในเวลาสามสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด แต่ยื่นเมื่อกฎกระทรวงกำหนดแบบคำขอออกบังคับใช้แล้วได้หรือไม่ หรือหากว่ายื่นคำขอโดยไม่ใช้แบบตามที่กฎกระทรวงกำหนด เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงดังกล่าวไม่ว่าจะยื่นก่อนหรือเมื่อครบกำหนดเวลาสามสิบวันแล้ว จะถือว่าเป็นการยื่นคำขอตามมาตรา ๖๙ นี้ หรือไม่

(๒) ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ กำหนดให้ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และโดยชอบด้วยกฎหมายนำมาบอบหรือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บทบัญญัติดังกล่าวจะบังคับถึงผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์อยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือไม่ เพราะจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๙ อยู่แล้ว หรือจะต้องดำเนินการทั้งตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๙

(๓) ถ้าผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ แต่ไม่ดำเนินการยื่นคำขอตามมาตรา ๖๙ สิทธิในสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวมีแนวทางในการพิจารณาอย่างไร

(๔) ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ กำหนดให้ความหมายของคำว่า “ค้า” ว่า “ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหมายความรวมถึง มี หรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย” ในกรณีที่มีการแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองระหว่างสวนสัตว์สาธารณะ ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีการนำสัตว์ป่าที่แลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์กันไปจัดแสดงภายในสวนสัตว์สาธารณะ ซึ่งเป็นการจัดแสดงตามปกติของสวนสัตว์สาธารณะนั้น การแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ของสวนสัตว์สาธารณะดังกล่าวจะต้องขออนุญาตทำการค้าตามมาตรา ๒๐ หรือไม่ และต้องดำเนินการได้เฉพาะสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดให้เพาะพันธุ์ได้ ตามมาตรา ๑๗ หรือไม่

(๕) ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๙ กำหนดให้ผู้ประสงค์จะจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะต้องได้รับอนุญาต มาตรา ๔ กำหนดความหมายของ “สวนสัตว์สาธารณะ” ว่า “สถานที่หรือบริเวณซึ่งรวบรวมสัตว์ป่าไว้เพื่อประโยชน์แก่การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา การค้นคว้าหรือวิจัยของประชาชน และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่า” กำหนดความหมายของ “เพาะพันธุ์” ว่า “ขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่นำมาเลี้ยงไว้โดยวิธีผสมพันธุ์สัตว์ป่า และหมายความรวมถึง ขยายพันธุ์สัตว์ป่าโดยวิธีผสมเทียม หรือการย้ายฝากตัวอ่อนด้วย” และมาตรา ๑๘ กำหนดว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่ (๒) เป็นการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้รับใบอนุญาต

จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ ตามมาตรา ๒๙ ซึ่งได้รับอนุญาตจากอธิบดีให้ เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครอง เพื่อประโยชน์แก่กิจการสวน สัตว์สาธารณะของตน...” โดยองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนด การเป็นสวนสัตว์สาธารณะต้อง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่าด้วย ในสภาพข้อเท็จจริงสวนสัตว์สาธารณะอาจเลี้ยงดูสัตว์ป่าไว้รวมกัน ทำให้มีการสืบพันธุ์กันในสถานที่เลี้ยงทำให้เกิดการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ กรณีดังกล่าวจะถือว่าเป็น การเพาะพันธุ์ ซึ่งต้องขออนุญาตตามมาตรา ๑๘ (๒) หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยรับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) และผู้แทนองค์การสวนสัตว์ ประกอบการพิจารณาแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า บริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ยื่น คำขออนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๕ ซึ่งพัน กำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลใช้ บังคับ^๑ และกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ได้มีหนังสือแจ้งบริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ว่าแบบคำขอและใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะตามกฎหมายที่ออกตาม ความในมาตรา ๒๙ ยังมีได้ประกาศใช้บังคับ ดังนั้น กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ จะรับเรื่องไว้ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และต่อมาเมื่อมีกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา ๒๙ ออกใช้ บังคับเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นเวลาที่พันกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว บริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตอีกครั้งหนึ่งเมื่อ วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๒ อธิบดีจึงออกใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะให้ บริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) พิจารณาแล้ว เห็นว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ในขณะที่ยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดแบบและหลักเกณฑ์การยื่น คำขออนุญาตและการอนุญาตตามมาตรา ๒๙^๒ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ออกใช้บังคับ แม้ผู้ขอรับใบอนุญาตจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในระยะเวลา

^๑ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับในวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๕

^๒ มาตรา ๒๙ ผู้ใดประสงค์จะจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะต้องได้รับ ใบอนุญาตจากอธิบดี

ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้สิ้นอายุลงเมื่อผู้รับใบอนุญาตแจ้งการเลิกการดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๓๒

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวง

ในการดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะ ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดใน กฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

สามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตามมาตรา ๖๙^๓ อธิบดีก็ไม่สามารถดำเนินการออกใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์ให้ได้ ดังนั้น การยื่นคำขอรับใบอนุญาตของบริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ครั้งแรก ซึ่งได้กระทำเมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยในขณะที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดแบบคำขอและหลักเกณฑ์การยื่นคำขอรับใบอนุญาตออกใช้บังคับ กองอนุรักษ์สัตว์ป่า และกรมป่าไม้ก็ได้รับคำขออนุญาตไว้และแจ้งบริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ว่า จะรับเรื่องไว้เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ต่อมาเมื่อกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ออกใช้บังคับแล้ว บริษัท ซาฟารีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ได้ออกใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะให้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ ย่อมถือได้ว่าใบอนุญาตดังกล่าวเป็นใบอนุญาตที่ออกให้โดยถูกต้องตามมาตรา ๖๙ ประกอบกับมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว

ประเด็นที่สอง เจตนารมณ์ของมาตรา ๖๙ กำหนดให้ผู้จัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนผันมิให้การจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาต เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาตที่ยื่นตามมาตรา ๖๙ แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบและจัดแจ้งชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ส่วนมาตรา ๖๖^๔ และมาตรา ๖๗^๕

^๓ มาตรา ๖๙ ผู้ใดจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้รับคำขออนุญาตแล้ว และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าบริเวณและสถานที่ประกอบกิจการเป็นไปโดยถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๓๑ และได้จัดแจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ไว้แล้ว ให้อธิบดีออกใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสวนสัตว์สาธารณะให้แก่ผู้นั้น

^๔ มาตรา ๖๖ ผู้ใดมีสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าได้นำสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าว มามอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ และให้สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน และเมื่อได้จัดแจ้งชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าที่รับมอบไว้แล้ว อธิบดีอาจมอบสัตว์ป่าดังกล่าวให้อยู่ในความดูแลของผู้นั้นต่อไปได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและความปลอดภัยของสัตว์นั้นเป็นสำคัญ

ผู้ใดมีซากสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นแจ้งชนิดและจำนวนซากของสัตว์ป่าดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดแจ้งรายการไว้แล้ว ก็ให้ผู้นั้นครอบครองซากของสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองต่อไปได้ แต่จะจำหน่าย จ่าย โอน ให้แก่ผู้อื่นมิได้ เว้นแต่โดยการตกทอดทางมรดก

๕ มาตรา ๖๗ ให้ผู้มีสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ชากของสัตว์ป่าสงวน หรือชากของสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แจ้งรายการเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ชากของสัตว์ป่าสงวน หรือชากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งไว้แล้ว ให้ปฏิบัติต่อไปดังนี้

(๑) สำหรับสัตว์ป่าสงวน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำหน่ายสัตว์ป่าสงวนให้แก่ผู้จัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะที่ได้ยื่นคำขออนุญาตไว้แล้วตามมาตรา ๖๙ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ยังมีสัตว์ป่าสงวนเหลืออยู่ในความครอบครองอีกเท่าใด ให้สัตว์ป่าสงวนนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบสัตว์ป่าสงวนนั้นให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๒) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือชากของสัตว์ป่าคุ้มครอง ให้นำมาตรา ๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) สำหรับชากของสัตว์ป่าสงวน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองครอบครองชากของสัตว์ป่าสงวนนั้นต่อไปได้ แต่จะจำหน่าย จ่าย โอน ให้แก่ผู้อื่นมิได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือโดยการตกทอดทางมรดก

(๔) สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ให้ผู้นั้นค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ซึ่งได้มาจากการเพาะพันธุ์ต่อไปได้ สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ที่มีไว้ในความครอบครองเพื่อค้า ให้ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายสัตว์ป่าคุ้มครองดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มีสัตว์ป่าคุ้มครองอันมิใช่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์เหลืออยู่เท่าใด ให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้ส่งมอบแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๕) สำหรับชากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งชากของสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สำรวจและจดแจ้งชนิดและจำนวนชากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวมีอยู่ในความครอบครองไว้แล้ว ให้อธิบดีออกใบอนุญาตค้าซึ่งชากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวให้แก่ผู้นั้น ผู้รับใบอนุญาตค้าซึ่งชากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าวจะต้องจำหน่ายชากของสัตว์ป่าที่มีอยู่ในความครอบครองให้เสร็จสิ้นภายในสามปีนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาตให้ค้าซึ่งชากของสัตว์ป่าคุ้มครองชั่วคราว และต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับชนิดและจำนวนชากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ขายไปในแต่ละเดือนเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และเมื่อสิ้นระยะเวลาดังกล่าวมีชากของสัตว์ป่าคุ้มครองเหลืออยู่เท่าใด ให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้ส่งมอบแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี เพื่อนำไปดำเนินการ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นชากของสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์และผู้นั้นได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าซึ่งชากของสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๖๘ ไว้แล้ว

แบบและวิธีการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเฉพาะกับผู้ที่มีสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอยู่ในความครอบครองก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ ทั้งกรณีที่เป็นการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีได้จัดตั้งหรือดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะดังนั้น ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๖๙ จึงไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ อีกแต่อย่างใด

ประเด็นที่สาม เมื่อได้ให้ความเห็นในประเด็นที่สองแล้วว่า ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๖๙ ไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ อีก จึงไม่จำเป็นต้องตอบข้อหารือประเด็นนี้

ประเด็นที่สี่ มาตรา ๔^๖ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดบทนิยามคำว่า “ค้า” ว่า หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหมายความรวมถึงมีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย โดยที่วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะปรากฏในบทนิยามคำว่า “สวนสัตว์สาธารณะ” ในมาตรา ๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่า “สวนสัตว์สาธารณะ” หมายความว่า สถานที่หรือบริเวณที่รวบรวมสัตว์ป่าไว้เพื่อประโยชน์แก่การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา การค้นคว้าหรือวิจัยของประชาชน และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อการแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าระหว่างสวนสัตว์สาธารณะมีวัตถุประสงค์ในการนำสัตว์ป่านั้นไปจัดแสดงภายในสวนสัตว์สาธารณะโดยมิได้แสดงไว้เพื่อขาย ซึ่งเป็นกิจกรรมตามปกติของสวนสัตว์สาธารณะ และอยู่ภายในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามนัยของบทนิยามดังกล่าว จึงไม่เข้าข่ายเป็นการค้าตามนัยของบทนิยาม “ค้า” ในมาตรา ๔^๘ อันจะต้องขออนุญาตตามมาตรา ๒๐^๙ แห่ง

^๖ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“ค้า” หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหมายความรวมถึงมีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

“สวนสัตว์สาธารณะ” หมายความว่า สถานที่หรือบริเวณซึ่งรวบรวมสัตว์ป่าไว้เพื่อประโยชน์แก่การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา การค้นคว้าหรือวิจัยของประชาชน และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่า

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖, ข้างต้น

^๘ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖, ข้างต้น

^๙ มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่เป็นการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ ซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ทั้งนี้ โดยได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่อย่างใด และดังนั้น การแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์เพื่อนำสัตว์ป่าไปจัดแสดงจึงไม่จำกัดเฉพาะสัตว์ป่าคุ้มครองตามมาตรา ๑๗^{๑๐} เท่านั้น

ประเด็นที่ห้า มาตรา ๔^{๑๑} แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “เพาะพันธุ์” ว่า หมายความว่า ขยายพันธุ์สัตว์ป่านำมาเลี้ยงไว้โดยวิธีผสมพันธุ์สัตว์ป่า และหมายความรวมถึงขยายพันธุ์สัตว์ป่าโดยวิธีผสมเทียมหรือการย้ายฝากตัวอ่อนด้วย บทนิยาม “เพาะพันธุ์” ดังกล่าวจึงมุ่งหมายถึงการขยายพันธุ์สัตว์ป่าโดยมีการดำเนินการของมนุษย์เป็นส่วนสำคัญของการขยายพันธุ์สัตว์ป่า ดังนั้น การขยายพันธุ์ของสัตว์ป่าที่เกิดจากการผสมพันธุ์กันเองตามธรรมชาติของสัตว์ป่าที่อยู่รวมกันในสวนสัตว์สาธารณะจึงไม่ใช่การเพาะพันธุ์ตามนัยของบทนิยามดังกล่าว ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะจึงไม่ต้องขอรับใบอนุญาตเพาะพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา ๑๘ (๒)^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่อย่างใด

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ
(คุณพรทิพย์ จาละ)

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

^{๑๐} มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าชนิดที่เพาะพันธุ์ได้ โดยกำหนดเป็นกฎกระทรวง

^{๑๑} มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“เพาะพันธุ์” หมายความว่า ขยายพันธุ์สัตว์ป่านำมาเลี้ยงไว้โดยวิธีผสมพันธุ์สัตว์ป่า และหมายความรวมถึงขยายพันธุ์สัตว์ป่าโดยวิธีผสมเทียมหรือการย้ายฝากตัวอ่อนด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๒} มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองเว้นแต่

(๑) เป็นการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่กำหนดตามมาตรา ๑๗ โดยได้รับใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์จากอธิบดี

(๒) เป็นการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองของผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะตามมาตรา ๒๙ ซึ่งได้รับอนุญาตจากอธิบดีให้เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองที่อยู่ในความครอบครองเพื่อประโยชน์แก่กิจการสวนสัตว์สาธารณะของตน

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เพาะพันธุ์สัตว์ตามวรรคหนึ่ง และการได้มาซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองเพื่อการเพาะพันธุ์ของผู้รับใบอนุญาตตาม (๑) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

ใบอนุญาตตาม (๑) และ (๒) ให้สิ้นอายุลงเมื่อผู้รับใบอนุญาตได้แจ้งการเลิกการดำเนินการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่ได้รับอนุญาตต่ออธิบดีตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘